

PATRIMONI

Amics dels Castells reclama l'extracció de les dos làpides hebrees de la torre del Rastre

De l'antic fossar jueu de Tortosa són les úniques esteles funeràries, juntament amb la trilingüe, que han perdurat fins avui tot i la degradació que han patit

Tortosa Joan Josep Carot

Amics dels Castells i del Nucli Antic de Tortosa ha demanat a l'Ajuntament la salvaguarda de les dos làpides funeràries hebrees que es troben encastades a la torre medieval del Rastre del segle XIV. L'entitat ha fet esta petició en l'acte públic de l'encesa de torres, talaies i talaïots de la Mediterrània pels drets humans, celebrat dissabte passat a la plaça Menahem Ben Saruq de la capital del Baix Ebre. L'associació ha reclamat de nou la retirada de les dos lloses epigràfiques i la seua conservació al Museu de Tortosa amb l'objectiu d'evitar-ne la degradació.

La reclamació d'Amics dels Castells no és nova. De fet, ja el 2017, l'entitat va proposar als pressupostos participatius de l'Ajuntament l'extracció d'estes dos làpides per a la seua catalogació i conservació, però la iniciativa no va obtenir suficients vots per a executar-la. No obstant això, poques setmanes després, el grup municipal d'ERC va presentar una moció al Ple de la corporació, que va aprovar per unanimitat la demanda d'Amics dels Castells. L'acord municipal va fer cap al sac dels incompliments, tot i

Estes són les dos làpides encastades a la torre medieval del Rastre. La de l'esquerra és la descoberta per l'historiador Bayerri. /JOAN JOSEP CAROT

que l'Ajuntament va arribar a demanar un pressupost que incloïa l'extracció de les làpides i la substitució per unes rèpliques. Amb l'arribada del nou govern municipal (Movem-PSC-ERC) i la presentació del Pla d'Actuació Municipal 2023-2027 esta retirada tampoc s'ha inclòs entre les 409 accions anunciades.

Tot i que les làpides continuen encastades a la torre, a una altura que en dificulta la visió, i sotmeses als elements naturals, el 2023, aprofitant les obres de recuperació del pas de ronda medieval de la muralla del Rastre, s'hi van fer, a instàncies de l'Ajuntament, uns treballs

de consolidació. En concret, una actuació sobre unes petites fissures que posaven en risc la conservació de les inscripcions funeràries i un tractament per reduir la porositat de la pedra.

De l'antic fossar jueu de Tortosa només han perdurat fins als nostres dies tres làpides funeràries, les dues localitzades a la torre del Rastre i la làpida trilingüe, una estela funerària escrita en hebreu, llatí i grec, d'una jove jueva de 24 anys, que es conserva a la catedral.

Les dos inscripcions hebraïques es troben a banda i banda d'una de les arestes de la torre poligonal del

Rastre. La primera làpida, probablement de principis del segle XIV, va ser descoberta per l'historiador tortosí Enric Bayerri després de la Guerra Civil. Col·locada en horitzontal com un carreu més, **"la part conservada del text inclou la capçalera, el nom del difunt, que es deia Samuel, l'inici de la data, de la qual només podem deduir-ne el nom del mes, i el que semblen ser diverses benediccions adreçades al difunt"**, explica en un estudi Jordi Casanovas Miró, especialista en epigrafia hebrea medieval i conservador del MNAC fins a la seua mort el 2020.

La segona làpida, tallada en un bloc de pedra de tonalitats grises i de contorns imprecisos a causa del morter utilitzat en la construcció, es conserven només quatre línies de text -corresponen al nom i a la data- de cadascuna de les quals s'ha perdut la part final. Segons Jordi Casanovas, **"l'interès d'esta inscripció rau especialment en el fet que està datada amb indicació de l'any i del mes, encara que d'una manera incompleta. La data correspon a l'any 1195, una data una mica més antiga que la que suposem per a la inscripció veïna, no datada de forma expressa"**. ■